
Anbudet

Eskilstuna - Strängnäs

Släktforskarförening

Informationsblad för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening

Nr 4 - 2016

Lilla Greby i Askeby socken. Foto: Sven Kullman, 2016. Läs vidare på ss. 9-10.

Innehåll

Ordförandespalten	2
Resa till Krigsarkivet	3
Kalendarium	4
Ett porträtt - en historia	5
Något om kyrkans ogudaktiga förmäthenhet i början av 1800-talet	6
Eskilskällans vänner	8
En släktrunda i Östergötland	9
Flaskposten som var trösterik	11
Minnen från barndomen	12
Nya medlemmar	13
Släktforskarlokalerna	14
Bland Gropösare, Torp och gamla Kartor hos Åkers hembygdsförening	15
Minnesbanken	16
Resan till Vallonien	17
Rapport från höstmötet	18
Föredrag om DNA i släktforskningen	18
Semestertripp i fädernas spår	19
Inbetalningskort	20

Ordförandespalten

Höstmötet den 15 oktober blev positivt genom att så många av de närvarande deltog i diskussionen om föreningens ekonomi. 2017 blir ett mellanår då ett antal åtgärder måste vidtas för att föreningens ekonomi därefter skall vara i balans. Den lokal som föreningen hyr i Strängnäs har nu sagts upp. Efter nyår flyttar vi in hos Studieförbundet på Källgata i Strängnäs. En arbetsgrupp under ledning av lokalansvarig arbetar med att planera och genomföra flytten.

Under hösten har jag varit på de föreläsningar som föreningen genomfört både i Strängnäs och i Eskilstuna. För mig är detta tillfällen att skaffa inspiration genom de kunniga och trevliga föreläsare som framträtt. Jag brukar försöka överföra det som sägs till min egen forskning. Det kan var ett tips om att leta uppgifter på ett visst ställe, eller hur föredragshållaren redovisat vissa uppgifter för oss som lyssnar. I vissa fall kan även föredragshållarens sätt att uppträda vara inspirerande. Vem skulle inte vilja mjuka upp sitt framträdande med lite gitarrspel och sång?.

En ny aktivitet inom föreningen som startat lite försiktigt är DNA-forskning. Det är en liten grupp som förmodligen kommer att växa efterhand om vi får klart för oss hur vi skall hantera de resultat som kommer ut av testet. Som en föreläsare sa: "Man behöver inte kunna hela uppbyggnaden av TV-apparaten och hur signalerna går för att titta på TV". Lite så är det nog med DNA-test inom släktforskning.

Jag har fått information om att största delen av planeringen av vårens aktiviteter är klar. Det skall bli spännande att se vilket arkiv som vi ges möjlighet att besöka under våren!

Jag ber att få önska alla medlemmar en riktigt

*God Jul och ett
Gott Nytt Släktforskarår*

och på mina och föreningens vägnar vill jag framföra ett stort tack till alla de medlemmar som genom frivilliga insatser möjliggjort alla de aktiviteter som genomförts under året.

Christer Ståhl

Eskilstuna – Strängnäs Släktforskarförening

Föreningslokal Eskilstuna

Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna
016-12 21 47, essf@telia.com

Föreningslokal i Strängnäs

Sörgårdsgatan 20,
645 33 Strängnäs

Hemsida: www.essf.se

Medlemskap

Medlemsavgift	200.-/år
Familjemedlem	100.-/år
Ungdom upp till 23 år	25.-/år

Plusgiro 73 81 41 – 1

Styrelse

Ordförande Christer Ståhl	0159-315 64
Vice ordf. Kerstin Mathisen	070-292 41 44
Sekreterare Iris Rehnholm	016-51 24 97
Kassör Bertil Hedspång	076-222 98 60

Ledamöter

Ingela Fängström	0152-75 25 76
Rolf Lagell	016-14 24 47
Jan Netzel	016-12 26 06

Kommittéansvariga

Se hemsidan www.essf.se

Revisorer

Britt-Marie Andersson	016 – 940 03
Marie Cypriansen	016-14 59 18

Valberedning

Sammankallande	
Göran Olofsson	016-916 48

Anbudet

Ansvarig utgivare Christer Ståhl

Redaktör Sven Kullman 016-12 62 87
sven.kullman@telia.com

Teknisk redaktör HåkanOlle Larsson
reproconsult@telia.com

Eftertryck eller citat

Får gärna göras ur Anbudet under förutsättning att källan och författaren anges

Webbmaster

vakant

Se mer information på www.essf.se

Inbetalning av medlemsavgiften för 2017

Det börjar närma sig ett nytt år och därmed är det dags att betala in 2017 års medlemsavgift.

Följande gäller:

Du/Ni får inget inbetalningskort separat hemskickat.

Inbetalningskort finns på sista sidan i Anbudet 2016 nr 4 (denna tidning).

För de som behöver inbetalningskort går det bra att klippa ur det från tidningen, då tryckeriet har godkännande för att trycka inbetalningskort.

Avgiften för 2017 är :

Fullbetalande 200 kronor

Familjemedlem 100 kronor

Ungdom (upp till 23 år) 25 kronor

Inbetalning ska göras till bankgiro 805-3431

Var noga med att ange vem som betalar in och i de fall det även gäller familjemedlem så ange det. Detta underlättar för kassören att hålla koll på vilka som betalt.

Styrelsen

Resa till Krigsarkivet

Onsdagen den 26 oktober arrangerade ESSF en bussresa till Krigsarkivet i Stockholm. Intresset var stort bland medlemmarna, så bussen var fullsatt!

Kl 10.00 mötte guiden Christine upp och tog med oss förstagångsbesökare till Topografiska avdelningen där hon berättade att Krigsarkivet grundades redan 1805, att där finns ca 1 miljon kartor och ritningar och att det är 8 hyllmil handlingar som förvaras där.

Just nu inventerar de allt material inför flytten till Arninge 2018-2019.

Hon berättade också att det förutom Generalmönsterrullor finns bl.a. roteringsrullor, rekryteringsrullor, torpsyningssprotokoll, kommandörsrullor, straffrullor m.m.

De soldater som fått avsked fick ”pension” från Vadstena krigsmanshus. För att få ut den fick soldaten visa upp sig två gånger per år och ha leg. med sig!

För Officerare kan det finnas dokument från Krigsskolan, såsom kartor, betyg etc. Officersbostället hade särskilda byggnadsregler, som finns dokumenterat med ritningar.

Båtsmännen var lite annorlunda ordnade i böckerna, men antagningsattest kan finnas, liksom torpdokument och domböcker.

Anita Andersson med tjocka luntor på Krigsarkivet.

Foto: Kerstin Nilsson

Det finns också dokument över frivilliga som for till Finland under kriget samt FN-soldater.

Flitens lampa lyste i forskarsalen ända till kl.17.00 då bussen återvände till Strängnäs och Eskilstuna med sina trötta passagerare.

Kerstin Nilsson

Kalendarium

OBS! Se också vår hemsida <http://www.essf.se/kalendarium/>

Öppettider

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	
17 Jan 2017	Tisdag	13:00-18:00	Första öppettid	Lokalen Eskilstuna	
18 Jan 2017	Onsdag	18:00-21:00	Första öppettid	Lokalen Strängnäs	
11 Maj 2017	Tisdag	13:00-18:00	Sista öppettid	Lokalen Eskilstuna	
10 Maj 2017	Onsdag	18:00-21:00	Sista öppettid	Lokalen Strängnäs	

Tematräffar

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Ansvariga
31 Jan 2017	Tisdag	18:00-20:00	Tydning av handskrift	Lokalen Strängnäs	Gunilla Thörne - Ingela Fångström
31 Jan 2017	Tisdag	13:00-15:00	Disgen	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund
02 Feb 2017	Torsdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt
07 Feb 2017	Tisdag	13:00-15:00	Nya AD Online	Lokalen Eskilstuna	Marie Cypriansen
14 Feb 2017	Torsdag	14:00-16:00	Min Släkt	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel
21 Feb 2017	Tisdag	18:00-20:00	Soldatforskning	Lokalen Strängnäs	Kjell Ivarsson
28 Feb 2017	Tisdag	13:00-15:00	Disgen	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund
28 Feb 2017	Tisdag	18:00-20:00	Emigranter till Amerika	Lokalen Strängnäs	Britt-Marie Andersson
07 Mars 2017	Tisdag	14:00-16:00	Nya AD Online	Lokalen Strängnäs	Marie Cypriansen
09 Mars 2017	Tisdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt
14 Mars 2017	Tisdag	18:00-20:00	Kartor	Lokalen Strängnäs	Kenneth Engvall
16 Mars 2017	Torsdag	14:00-16:00	Forska i Eskilstuna	Lokalen Eskilstuna	Kjell och Eva Ivarsson
28 Mars 2017	Tisdag	13:00-15:00	Disgen	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund
30 Mars 2017	Torsdag	14:00-16:00	Min Släkt	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel
04 Apr 2017	Tisdag	14:00-16:00	Nya AD Online	Lokalen Eskilstuna	Marie Cypriansen
06 Apr 2017	Tisdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt
25 Apr 2017	Torsdag	13:00-14:00	Fråga doktorn	Lokalen Eskilstuna	Sven Kullman

Föredrag

Dag	Veckodag	Klockan	Ämne	Plats	Föredragshållare
07 Feb 2017	Tisdag	18:30-20:00	De kallades fattighjon	Contrast Eskilstuna	Elin Eriksson - Antikvarie på Stadsmuseet Eskilstuna
23 Mars 2017	Torsdag	18:30-20:00	Inte faställt ännu	Multeum Strängnäs	
04 Apr 2017	Tisdag	18:30-20:00	Munktells liv och gärningar som industriman och patriark	Contrast Eskilstuna	Ralph Angestam - Tidigare chef på Munktellmuséet och idag verksam i Intresseföreningen Förstlingen II

Övriga aktiviteter

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	
14 Feb 2017	Tisdag	18:00-20:00	Berättarkväll Strängnäs	Lokalen Strängnäs	Aktivitetskommittén
02 Mars 2017	Torsdag	18:00-20:00	Berättarkväll Strängnäs	Lokalen Strängnäs	Aktivitetskommittén
11 Mars 2017	Lördag	13:00-15:00	Årsmöte - Föredrag om Barnmorskornas roll i samhället av Anna-Karin Westerlund	Seniorcentrum	Styrelsen
18 Mars 2017	Lördag		Släktforskningens Dag	Contrast Eskilstuna och Multeum Strängnäs	Styrelsen
28 Mars 2017	Tisdag	18:00-20:00	Berättarkväll Strängnäs	Lokalen Strängnäs	Aktivitetskommittén
Ej fastställt	Torsdag	Heldag	Forskarresa till Vadstena Landsarkiv	Vadstena	Aktivitetskommittén

Tillägsnotiser till Kalendariet

Strängnäs	Ingela Fångström ingela.fangstrom@hotmail.com eller 070-494 35 31 Den som vill åka med och den som kan ta passagerare, kan höra av sig till mig (Det kommer att kosta 50 kronor tor. att vara passagerare)
Eskilstuna	Rolf Lagell ullro.lagell@telia.com eller 073-585 49 15

Ett porträtt – en historia

Denna historia skrev jag som bidrag till "Släkthistoriskt forums" berättartävling 2014. Till min stora glädje publicerades artikeln och jag vill även erbjuda Anbudets läsare att ta del av Thyras öde som berört mig starkt.

Detta porträtt av Thyra utgjorde framsidan på ett litet postkort som hon sände till sin moster i Åbo någon gång mellan åren 1922 och 1928. Det var då 30-36 år sedan hon föddes i det ryska storfurstendömet Finland. Hon blev enda flickan i en syskonskara som skulle omfatta fem barn. Samma år som hennes äldste bror dog i tuberkulos avlade hon studentexamen vid Heurlinska skolan i Åbo.

En manlig kusin till Thyra har i en av sina krönikor skrivit: "I början av sommaren fick vi en kär långväga gäst: min kusin Thyra från Åbo kom då som nybliven student och hälsade på oss i Mariehamn. Jag minns så väl hennes strålande ansikte under den vita mössan, då hon med sin resväska klev upp för vår höga trappa vid Norra gatan."

Kusinen har också nedtecknat ett annat minne från denna sommar som ger en annorlunda bild av Thyra.

"Då och då rodde pappa över till Mariehamn i olika ärenden, bl.a. naturligtvis för att skaffa ett och annat till hushållet. Vissa gånger var väl tjänarinnan med. Och en gång, minns jag, var mamma och Thyra med. Det var en dag, då Svibyvikens vågor gick med vitt skum över kammarna, och efter återkomsten medgav mamma, att hon varit ganska ängslig under överfarten. Men det obehagligaste var, tyckte hon, att Thyra högljutt hade skrattat i båten hela tiden – tydligen i hysteri."

I porträttet möts vi inte av "hennes strålande ansikte". Hon förefaller samlad, nästan allvarlig. Finns det något sorgset över henne? Blicken nästan genomborrar betraktaren. Vad ser hon? Ligger redan något tungt på hennes axlar? Jag tror inte någon betraktare av hennes anletsdrag förblir oberörd.

Efter avlagd studentexamen och praktik på bank arbetade Thyra under första världskriget och under röda upprorstiden på en advokatbyrå och en ingenjörbyrå. Allt gick henne väl i händerna och hon var frisk, pigg och arbetsplatsernas solstråle. Hon arbetade som maskinskriverska och korrespondent i svenska, finska och tyska och när hon på egen begäran lämnade en arbetsplats fick hon "det bästa vitsordet om

hennes rutin i maskinskrivning, snabbhet, tillförlitlighet och ett berömligt uppförande."

Men så började hon byta arbete efter kortare perioder och i slutet av tjugotalet blev tiderna bistrare. Det var inte lika lätt att få arbete längre, åtminstone inte i hemstaden Åbo, varför hon flyttade till Helsingfors där hon fått en tjänst.

Redan efter några veckor där så tycks hennes tillvaro ha börjat vackla. Hon mädde inte bra, varken fysiskt eller psykiskt. I brev hem undrade hon varför presidenten inte lade blommor på sin döde brors grav! Hennes ekonomi var dålig – hennes smycken pantsattes, men löstes ut för att senare säljas på auktion. En tydligen försmädd uppvaktande kavaljer vill ha tillbaka sina små dikter liksom "den tiopenni slanten, som jag lät göra till lycka och på vilken lilla vackra bagatell jag sätter högt affektionsvärde" och han fortsätter sitt brev med "nu är jag rädd, att som du bliva utsatt för stadens skrat-

tande allmänhet och driftkukku på ditt eget kontor".

Thyras liv var kaotiskt.

Hennes familj uppmuntrade och hjälpte henne så gott den kunde under då rådande förhållanden men såg det som en dålig lösning att Thyra flyttade hem till Åbo. Men situationen blev ohållbar och hon förenades för några år med sina anhöriga. Av och till fick hon sjukhusvård för nerverna. Efter faderns död 1937 klarade modern inte av att ensamt hand om sin dotter. Thyra blev intagen på mentalsjukhus under diagnosen schizofreni och dörren stängdes bokstavligen bakom henne och förblev stängd fram till hennes död i cancer 18 år senare.

De tre bröderna till Thyra stod handfallna. De levde i en tid då systemens diagnos drog vanära och skam över hela familjen och det fanns kretsar som tyckte att utvecklingsstörda, handikappade och psykiskt sjuka inte ens hade rätt att leva. Bröderna valde att "lägga locket på", de fortsatte sina liv som om Thyra inte fanns. Två av dem ingick äktenskap, men fruarna fick inte veta något om sin svägerska.

Det skulle dröja nio år innan dörren till Thyra öppnades på glänt för besökande. Nyckel blev en oskyldig fråga till en av svägerskorna från en gammal bekant: "Vad hörs om systemen?" Tystnaden var bruten, familjehemligheten avslöjades – det fanns en syster. De båda svägerskorna reagerade starkt över lögnen – brödernas förträngning av systemens existens –

och de agerade resolut.

Under Thyras återstående nio år fick hon regelbundna besök av bröderna och deras fruar. Den ena av bröderna skrev: "De sista tiderna hon levde var dock som hon igen hade blivit friskare och jag besökte henne en tid före hennes bortgång. När vi skiljdes vinkade hon och log det leendet jag såväl kände från gamla tider. Det var sista gången vi råkadades och hennes farväl till mig. Det var så ofattbart. Varför skulle allt detta hända?"

Ett år efter sin äldste brors död i tuberkulos skrev Thyra en uppsats med titeln Döden kl. IX och sista meningen i den hade följande lydelse: "Du människa, som i lätta tankar leker med jordelivets lycka, lyft dina blickar mot det höga och du skall en gång få skåda den dag, vars sol aldrig går ner." Säg kanske Thyra redan denna sol, påverkad av sin cancer, vid det möte som blev hennes sista med brodern?"

Sven Kullman

Något om kyrkans ogudaktiga förmätenhet i början av 1800-talet

Johannes Larsson i Kroken var bonde på Västgötaslätten (tillika min farmors morfars far). När han dog 62 år gammal 1825 efterlämnade han efter dåtida allmogeförhållanden ett burget hem med timliga tillgångar i ansenligt mått. Inte bara det; Johannes Larsson måste dessutom tilltros om att ha odlat en viss ovanlig litteratursmak.

I bokhyllan återfanns nämligen inte bara den sedvanliga uppsättningen med bibel, postilla, katekes och annan av prästerskapet påbjuden läsefrukt till fromhetens befordrande. Där tronade också en volym som mera sällan påträffades ens i ännu mer välbeställda och boksynta hem: där stod en utgåva av Svea Rikes lag.

Hade lagboken anskaffats på förekommen anledning? Vi kan inte bestämt veta men, som strax framgår, kan vi ana. Det råder ingen tvekan om att Johannes Larsson var en duglig och framgångsrik lantbrukare. Förutom Kroken, som han tilldels ärvt och tilldels bekommit genom utlösen av syskon, hade han kunnat införliva hustruns föräldragård, ett rusthållshemman, med sina ägor. Han höll för övrigt själv en beriden knekt för kronans räkning och kunde liksom svärfadern på sin tid titulera sig rusthållare.

Emellertid, tillvaron hade inte varit utan prövningar ens för Johannes. Särskilt 1812 blev ett veritabelt annus horribilis för honom och familjen. Det året avled näst äldste sonen, 16 år gammal, i feber. Samma år förlorade familjen även en späd dotter i kikhosta.

Dessutom inträffade en annan händelse som prästen kungjorde genom en anteckning i husförhörboken vid Johannes namn: "*Furti damnatus 1812*" som sedermera i påföljande längd ändrades till "*Furti accusatus 1812*". Innebörden härav är så remarkabel att den för en närmare utveckling nog

förtjänar en bakgrundskommentar.

Allas våra anfäder och anmödrar har naturligtvis var och en haft sina egenheter, nycker och käpphästar. Tyvärr vet vi för det mesta föga om deras individuella egenskaper eftersom arkiven sällan upplyser om karaktärsdrag.

När det gäller just Johannes Larssons anförvanter, att döma på det magra underlag som står till buds, måste man konstatera att varenda en i förfluten tid och även framåt förefaller ha varit hederligt, plikttroget och strävsamt folk. Nu talar väl sannolikheten för att somliga av karlarna nog kan ha varit både suputer, hustyranner och pigtjusare medan bland fruntimren säkert under ytan dvalts en och annan grälsjuk och bitsk argbigga. Såvitt vi vet, emellertid, synes samtliga i alla fall ha hållit sig inom lagens landamären eller åtminstone lyckats undgå lagföring för möjligen begångna förlöplser. Nu återvänder vi till Johannes Larsson. Han är vid detta tillfälle några år in på 1800-talet en mogen herre vid livets middagshöjd. Han intar en socialt uppburn ställning som rusthållare och är innehavare av försvarligt stora ägor med både dräng och piga, har hustru och en skara halv vuxna barn. Man vill gärna tro att Johannes Larsson skulle vara sinnebilden för en bonus pater familias, den i livets alla skiften oförvitlige och förtänksamme husbonden, dessutom begåvad med det förpliktande namnet efter en from evangelist. "*Furti damnatus*" och "*Furti accusatus*" hade prästen skrivit i husförhörboken – i naken översättning betyder de latinska uttrycken ju "*Dömd för stöld*" och "*Anklagad för stöld*". Vad i hela fridens namn skulle driva en välbeställd odalman till tjuveri eller ens utsätta sig för misstanken att ha begått ett sådant nesligt dåd?

Det skulle också visa sig att prästen fått arten av Johannes Larssons förehavanden i den undre världen rejält om bakfoten (eller – fast mindre troligt – varit klen i latinet).

Går vi till saköreslängden, d v s listorna över bötfällda personer, för Kåkinds häradsrätt leder den oss till en dom (Vol AIa:109, sommaring 1812;nr 115) varav framgår att en kronolänsman Bergström inkallat Johannes Larsson inför tinget att svara – inte för stöld – utan för ”fylleri och svordom” samt för ”oquädande emot Sergeanten Jonas Carlsson”. De brottsliga gärningarna skulle Johannes Larsson ha låtit komma sig till last vid en bondauktion den 26 mars 1812.

Sagesmän kunde under rättegången omvittna att Johannes Larsson vid tillfället tagit sig före med att ”svärja och med hvarjehanda förklenliga oquädanden förolämpat Sergeanten Carlsson”. Enligt ett inlämnat skriftligt vittnesmål skulle den tilltalade ha kallat sergeant Carlsson för ”en skit” med tillägget att upphovsmannen till denna otidighet ”derjemte varit något litet pirum”.

Det antecknades i domen att Johannes Larsson erkänt att han kommit att okväda sergeant Carlsson ”men nekar

en följd av att Johannes lyckligtvis bedömde oddsen ogynnsamma för en mer handgriplig näpst?)

Nå, häradsrätten fann Johannes Larsson förfallen till ansvar för alla åtalspunkterna och han dömdes att böta 40 Skilling banco (d v s inte ens en full Riksdaler banco – det gick ju 48 skillingar på en riksdaler; bötesbeloppet omräknat i dagsvärde motsvarar ungefär en hundralapp, i dåtida köpvärde kanske en daglönares veckoinkomst). Dessutom ålades Johannes Larsson att ersätta de två vittnena med 24 Skilling banco ”till tveskiftes”, d v s till lika fördelning dem emellan med en tolvskilling var. Med andra ord: en förlö-pelse, visst, men sannerligen inte mycket att uppröras över och knappast ett uttryck för någon förhärdad och mera livsstilsbetonad kriminalitet. Idag hade det aldrig blivit polis-sak av sådant tilltal. Och fylleri och brukande av svordom är inte längre straffbelagt.

Den oriktiga anteckningen om stöld skulle emellertid komma förfölja Johannes Larsson i kyrkböckerna. Livet ut. Och – vad ännu värre är – även efter hans död i evinnerlig tid bära falskt vittnesbörd om honom som ogärningsman.

Krokans gård i Svenstorps församling, Västergötland

fylleri och för öfrigt att Carlsson gifvit anledning till hans förseelse”.

Man kan lätt föreställa sig scenen: en något satt, lågt skuren odalman ståendes längst fram i auktionspubliken, bredbent, lätt knäande och vägandes fram och tillbaka på hälar, lagårdshatten i nacken och upprymd i sinnet av några stadiga rackare kronbrännvin (ävensom någon bierhalva) innanför storvästen; kanske kommer då en sprätthök i underofficersuniform – en lång drasut – och parkerar framför honom och skymmer sikten. Den nyanlände ignorerar upprepade anmodanden att maka på sig och fnyser högdraget åt bondlurkens propäer; till sist rinner sinnet på dannemannen...(Att det stannade vid speglosor var kanske

Det påkallar onekligen en reflektion, en sens moral i sammanhanget:

Prästerskapet höll inte bara reda på menighetens försyndelser mot de kristliga budorden utan bokförde även profan illvandel. Medan en ogärning världsligt kunde sonas och förglömmas blev delinkventen i den klerikala bokföringen naglad vid sina synder i evigheters evighet. Kyrkan visade sannerligen inte prov på den självrannsakan som Johannes namne evangelisten förkunnade: ”Den av eder som är utan synd, han kaste första stenen” (Joh 8:7)

eller den kristna storsinhet som Lukas anbefalld: ”...och förlåt oss våra synder, ty också vi förlåta var och en som är oss något skyldig” (Luk 11:4).

Särskilt betänkligt var naturligtvis när en gudsmän med självtagen rätt osant tillvitade ett församlingsfår om ett mera förkastligt brott än denne faktiskt begått. Så mycket bedrövligare förstås när svartrocken inte ens förmått skilja på misstanke och utdömt ansvar.

Sannerligen ett utslag av höggradigt bigotteri utövat i egen upphöjdhet under den kyrkliga maktens insignier.

Ulf Lindén

ESKILSKÄLLANS VÄNNER

– en lokallhistorisk fristående förening

Fån vänster ses Maud Ekman, Henrik Lindström, Tryggve Lundh, Vera-Christine Olsson och Eva Alström.

Eskilskällans Vänner (EV) bildades 12 mars och vi börjar nu runda av det första årets aktiviteter.

Under årsmötet, där styrelse valdes och stadgar och verksamhetsplan antogs för verksamhetsåret 2016, genomförde vi också vår första aktivitet genom en föreläsning om "Tumbo – ett vikingatida maktcentrum" av arkeologen Hans Lidén i samspel med historikern Henrik Lindström. Basen för föredraget var deras nya bok med samma namn.

En bild på styrelsen bifogas. Den togs under en arrangerad stadsvandring i Fristadsreservatet i Eskilstuna med antikvarie Anna Götzlinger som kunnig ciceron.

Våren i övrigt ägnade styrelsen åt att värva medlemmar och bygga upp en ekonomi för verksamhetsåret. När detta skrivs är vi 35 medlemmar i föreningen. Medlemsavgiften 2016 sattes medvetet lågt till 100 kr per person.

En prioritet, med aktiviteter som inplanerat, har varit samspelet med Eskilskällan givetvis, och fokus på händelseutvecklingen kring Fristadsreservatet, som nu under hösten är föremål för en kommunal utredning och där politiska röster tidigt hördes om en flytt av de bäst bevarade husen.

Planeringen av aktiviteter kring reservaten resulterade i två föreläsningar och en studiecirkel under hösten. Studiecirkeln bygger på Anna Götzlingers fina bok "Du usla stad som kallas fri".

Under våren genomförde Eskilskällans Vänner i samspel med Eskilskällan också en föreläsning om "Strindberg i Arkiv, bibliotek och museer" som hölls av mig.

Under hösten genomför vi alltså en kvällscirkel om Fristadshuset i samspel med ABF och vi har haft två öppna föreläsningar, tillsammans med den ovan beskrivna stads-

vandringen, som berört Fristaden och stadshistoria. I slutet av september föreläste arkitekten Bengt Strandberg och stadsarkitekten Per Haupt under rubriken "Eskilstuna – en levande stad" och nu i oktober föreläste professor Lars Magnusson om "Den bråkiga kulturen – krogen som arbetsförmedling". Vi har också deltagit på Arkivens dag som arrangerades 12 november av Eskilskällan och stimulerat deltagande i visning av digitala källor i "Lär dig söka i arkiven".

Inför 2017 arbetar vi med planer och idéer kring Torshällas 700-årsfirande och jag håller ett föredrag i mars på vårt årsmöte om detta. Vi har vidare funderat på aktiviteter kring Eskilstuna ån och genomför i samarbete med Eskilskällan ett program om runstenar.

Vi har också i vår verksamhetsplan – och det intresserar ju er släktforskare – aktiviteter som leder till högre grad av digitalisering, bra tomt- och fastighetsregister m.m.

För 2017 önskar vi oss ett bra och nära samarbete med er släktforskare och även att få impulser till aktiviteter från er. Ni kan följa oss på Eskilskällans hemsida som har information upplagd. Vi speglar också vår verksamhet på sociala media, främst facebook.

Och givetvis vill vi gärna bli fler medlemmar i Eskilskällans Vänner!

Är du intresserad så kontakta i första hand vår sekreterare Maud Ekman, 0763902070.

God verksamhet 2017 och Ett Gott Samarbete!

Tryggve Lundh
Ordförande

En släktrunda i Östergötland

Framför mig har jag en handslagen tegelpanna. När man knackar på den framkallas en närmast metallisk klang, som en malmklocka. Den köpte jag på tegelmuseet i Trosa för att den på klacken har stämpeln ”R.S.”. R står för Rosander och S för Sörby. Den Rosander som åsyftas är min farfars mors farfar, Nils Philip Rosander, som 1821-1858 med sin familj bodde och verkade på Sörby säteri i Torsäkers socken i Södermanland.

På Torsäkers kyrkogård finns ett gravkor som tillhör den Rosanderska familjen. När jag höll på med en artikel om det¹ fann jag att familjen Rosander hade många anknytningar till Östergötland. Det inspirerade mig att göra en ”släktrunda” i Östergötland i somras. Några intryck från den har jag satt på pränt och då främst litet om Nils Philip Rosanders tid innan han kom till Sörby.

Ett av målen under släktrundan var Biskopsberga herrgård i utkanten av nuvarande Skänninge. Där föddes nämligen den 7 maj 1793 ”..frälsekamrer i Biskopsberga Herr Nils Rosanders och Fru Märta Christ. Gyllings son, som kallades: Nils Philip”.

Fadern till Nils Philip, Nils Rosander, var född 1754 och modern 10 år senare. År 1782 hade de vigts och två år efter det flyttade familjen Rosander från Mjölby till Biskopsberga. Med sig hade de sonen Pehr Gudmund som var född i Mjölby på skottdagen 1784.

Utöver Biskopsberga, som ligger i utkanten av Skänninge, besökte jag och min hustru Finstad gård strax sydväst om Norrköping. Där var vårt första stopp med anledning av att det var födelseplatsen för Nils Philips blivande hustru. Hon föddes 1794. De följande anhalterna blev Hjälmsäter i Örtomt socken en mil öster om Linköping, Lilla Greby i Askeby socken som ligger mellan Örtomt och Linköping, Normlösa kyrka en halv mil nordost om Skänninge, Biskopsberga herrgård och slutligen Motala.

Finstad gård föreföll öde när vi kom dit. Den vackra mangårdsbyggnaden med halvvalmat mansardtak och två flyglar liksom ladugård, magasin och andra uthus var i perfekt skick. På den grusade gårdsplanen med en central, rund gräsmatta, fanns inte ett ogräs.

I vanlig ordning knackade vi på och efter en stund öppnades dörren av ägaren. Han var i full färd med att byta kläder efter ett ”smutsigt” arbete, men det hindrade honom inte från att svara på alla våra frågor, så i väl en halvtimme stod vi på trappen och samtalande. Vårt besök avslutades med att vi inviterades att komma åter fram på höstkanten när

skörden var bärgad.

Nils Philip och Inga Lindholm gifte sig 1815 och deras första gemensamma boende blev på gården Gastorp i Bankerinds socken som i norr gränsar mot Askeby. Efter två år där flyttade de till gården Lilla Greby i Askeby.

Finstad gård i Åtvid socken. Foto: Sven Kullman, 2016

Också den var mycket vacker med vit mangårdsbyggnad belägen på en låg kulle, omgiven av gulmålade flygelbyggnader och uthus. Där bodde de i två omgångar, i första bara ett år och då föddes familjens första barn, och i andra omgången 1816-1820 då fjärde barnet föddes. På våren 1820 var det igen dags att flytta, nu till Norrga Södergård i Grödinge socken, Botkyrka kommun.

Mellan de två perioderna på Lilla Greby bodde familjen på Hjälmsäter där familjen utökades med en dotter och en son. Den senare föddes 1816 och han blev med tiden min farfars morfar. Bostadshuset, Lövsäter, på gården Hjälmsäter, byggdes 1827 så mina anor bodde inte i det huset – och skönt var säkert det med tanke på alla fönster. Gården har stora skogsegendomar och ligger ganska avskilt. Även där fick vi tillfälle att prata med husets innehavare som trots att de var redo att fara iväg med sin bil gav sig tid att svara på våra frågor och även hämta en bok med information om gården.

Efter att vi besökt tre gårdar var det nu dags för Normlösa kyrka. Besöket där föranleddes av att jag för länge sedan läst att det i kyrkan fanns en tavla på en prästfamilj som inräknas i vår släkthistoria. Jag hoppas dock att få berätta om det besöket i ett senare nummer av Anbudet. Men – jag fotograferade tavlan.

Till Biskopsberga herrgård kom vi också mer eller mindre

¹ Sörmlandbygden 2016, Nyckel till Rosanderska gravkoret i Torsäker, ss.187-204.

Mangårdsbyggnaden på Hjälmsäter i Örtomta socken.

Foto: Sven Kullman, 2016.

olämpligt. När vi knackade på möttes vi inte bara av den vänliga frun i huset utan också av pannkakasdofter och sorl från köksregionen. Vi förstod av vi kom mitt i maten och utverkade bara tillstånd att få fotografera på gården.

Även Biskopsberga var en i vårt tycke tilltalande anläggning som ovanför entrén hade årtalet 1753 vilket talade för att det var i det här huset mina anor bott.

Vid besöket i Skänninge/Biskopsberga, tittade vi också in i turistinformationen där jag hittade en skrift med titeln "Hospitalet i Skänninge, Sveriges äldsta kända sjukhus". I den stod det att: "I svenska medeltida dokument avser hospital endast isolat för leprasjuka. Det äldsta omnämmandet på svensk mark är hospitalet i Skänninge. En handling från 1280-talet refererar bakåt, sannolikt till 1208." I samma skrift omnämndes också att det i en skrivelse från "Linköpings biskopsstol från 1178" att det skulle kunna finnas en koppling mellan Biskopsberga gård, Linköpings stift och hospitalet. Hospitalet skulle i så fall ha tillkommit mellan åren 1178-1208, alldeles i närheten av Biskopsberga.

Biskopsberga herrgård i Allhelgona socken.

Foto: Sven Kullman, 2016.

I och med en utställning på Liljevalchs konsthall i Stockholm 2007 aktualiserades för mig familjenamnet Carlsund. Jag visste att min farmors mormor var född Carlsund. Kunde hon vara släkt med konstnären Otto G. Carlsund vars verk nu ställdes ut? Mina efterforskningar visade att så var fallet och utöver det hittade jag att Otto. E. Carlsund under lång tid varit föreståndare vid Motala verkstäder och att det skulle finnas en "minnessten" över honom i Motala. Det var den vi ville titta på och vi hittade den efter att ha kört fram och tillbaka längs Göta kanal och Motala ström.

Vad har då denna "släktresa" gett oss? Jo, vi har kunnat placera för oss tidigare okända orter på kartan, vi har fått en aning om i vilka miljöer våra anor levt, vi har träffat trevliga och tillmötesgående människor och vi har fått nya kunskaper och inspirerats att söka nya, inte minst om anorna. Det lönar sig med "släktrundor"!

Minnessten över Otto. E. Carlsund, 1809-1884.

Foto: Sven Kullman. 2016.

Text på stenen:

OTTO EDVARD CARLSUND
CHEF FÖR MOTALA BOLAGS
WERKSTÄDER
1843-1870

Sven Kullman

Flaskposten som var trösterik!

Vi på redaktionen värnar om att våra medlemmar skall skriva. Det är roligt och givande på många sätt. Nu finns ett uppdrag från museerna att man skall skicka in "selfiesbilder" med kommentarer för att dokumentera nutiden. Orsaken är att folk i allmänhet har slutat att skriva brev och slutat att skriva dagböcker. Låter det inte torftigt att täcka det tomrum som uppstått för att folk inte vill skriva! Självt är jag lyckligt lottad eftersom jag har fem dagböcker efter min mor och ca 130 brev efter min mormor som har kommit till stor nytta i min släktforskning.

Man kan i princip skriva om vad som helst, små berättelser om sådant som hänt sina barn och barnbarn om hur det var när de var små eller när vi själva var små.

Här kommer en liten berättelse om en slumpmässig händelse som inträffade någon gång på mitten av 1980-talet. Jag hade då börjat samla på glas och bland annat på gamla flaskor med olika former och av olika sorter. Jag hade då ingen aning om att några av mina släktingar kom från Tyskland och var glasblåsare.

En dag, under lunchtid, var jag ute och gick som brukligt. Det var en strålande dag och jag gick i stadsparken utefter ån och jag började närma mig stora porten vid gamla Bolinder Munktells fabriker. Jag hade tidigare sett en mängd ölburkar, ölflaskor och andra flaskor som flöt omkring i ån. Jag stannade till eftersom jag på 3-4 meters håll såg en flaska med helt annorlunda form och som jag aldrig sett förut. Den var trekantig och ca 15 cm hög. Mitt samlarintresse gjorde att jag inte kunde gå vidare. Ån var inte helt fylld då man "tömt" den dagarna innan, förmodligen för att göra något arbete eller någon inspektion.

Vid kanten av vattnet fick jag se en lång gren och med den lyckades jag "fiska" in flaskan trots att det var strömt och svårt att mota in den mot kanten. Jag kunde då se, för första gången, att det fanns en liten figur på ena sidan och som såg ut att vara en litet barn. Jag tog hem flaskan och gjorde ren den och ställde den bland de andra flaskorna. Sen började jag fundera på vad det var för sorts flaska och hur den hamnat i ån.

Jag klarade inte av att bestämma vad den använts till men jag var övertygad om att jag hade svaret på hur den hamnade i ån. Före 1950 fungerade ån som en stor sopptipp. Det var brukligt att kasta skräp i ån. Vem minns inte giftutsläppet i ån när fisk dog och slussen vid faktoriholmarna var fylld med illaluktande döda och döende fiskar. En syn som jag aldrig

glömmer eftersom det var mycket stora mängder med olika sorters fisk mellan slussportarna.

Det är inte ofta man får hjälp av kommunen utan betalning men här fick jag nog det. När kommunen tappat ån på vatten blev många flaskor också tömda, åtminstone delvis. När de senare fyllde på vattnet i ån medförde det att många flaskor och burkar flöt upp till ytan efter flera år på åns botten. Kvarvarande luft räckte till för att flaskor och burkar skulle flyta med upp.

Flaskan fick stå bland samlingarna i cirka 20 år utan att jag visste vad den var till för. Vid ett besök i Småland omkring 2005 gjorde vi också en tur till Skrufs glasbruk där fanns ett litet museum/utställning och där fick jag för första gången se en liknande flaska och då kunde jag fastställa att

det var en difflaska. Några år senare skänkte jag bort mina gamla flaskor förutom den omtalade difflaskan eftersom den hade en intressant historia. Jag var fortfarande nyfiken och ville veta mer om den. Nu ville jag veta hur gammal den var och var den var tillverkad. Inte förrän 2016 började jag leta efter ursprunget och här kom internet till stor hjälp. En samlare hade lagt ut en skiss, från AB DE SVENSKA KRISTALLGLASBRUKENS katalog från 1904 med nummer 8838, på en exakt likadan flaska. Efter vidare letande fick jag reda på att katalogen fanns på Örebro läns museum där jag omgående fick hjälp med att få ta del av önskade uppgifter. Från museet fick jag några sidor kopierade som visade att det i katalogen bland annat fanns fyra glasbruk representerade: Kosta, Rejmyre, Eda och Alsterfors & Flöxhults Glasbruk (Målerås).

Tyvärr fanns ingen uppgift om vilket glasbruk av de fyra som tillverkat flaskan men eftersom jag sett en liknande flaska i Skruf är det inte omöjligt att den kommer från min fars hemtrakt "glasriket" där mina släktingar arbetat som glasblåsare och glasmästare. Vid användandet försågs flaskan med en "sugdel" som på den tiden tillverkades av gummi. Flaskan är sannolikt över hundra år gammal och förmodligen har flera små krabater matats med denna trekantiga flaska som därefter legat på Eskilstunaåns botten och efteråt gjort en tur flytandes på ån. Vi kanske aldrig får veta vilket glasbruk som tillverkat difflaskan men sökandet fortsätter.

Difflaska.

Foto: Göran Olofsson

Göran Olofsson

Minnen från barndomen

Jag tror att alla släktforskare av och till beklagar sig över att de inte minns vad de hört berättas om släkten. I värsta fall har ingenting berättats. Hur som helst – man saknar ”kött på benen”. Ett garanterat bra sätt att förekomma att kommande generationer av släktforskare skall hamna i samma situation är att skriva om sitt eget liv. Det har Rose-Marie Forsén gjort. Läs och låt er inspireras av hennes föredömliga berättelse nedan./Red.

Jag växte upp på en bondgård sju kilometer från Kungsör. Det var sommaren 1955, det året som jag skulle fylla sex år, som jag kom till min faster och farbror. Anledningen till att jag kom dit var att min mamma hade gått bort ett år tidigare och att min pappa inte kunde ta hand om mig. Först skulle jag vara där på prov men i december samma år blev jag skriven hos familjen som fosterbarn. Sonen i huset, min kusin, var åtta månader äldre än jag. Han blev som en bror till mig och än idag kallar han mig syster.

Huset vi bodde i var ett rött trähus. Det bestod av stort kök med vedspis, en kammare där vi eldade i en kamin med koks på vintern. Ett stort rum utan värmekälla kallades sal och användes bara på sommaren när vi fick fint främmande. Mellan salen och köket fanns en farstu där vår toalett låg, ifrån farstun gick en trappa upp till vinden där ett rum var inrett som ett kök och var isolerat. I övrigt var det öppet och väldigt kallt på vintern och det kunde till och med regna och snöa in.

På andra sidan farstun låg ett litet rum som jag första åren delade med min kusin. Som värmekälla på vintern hade vi ett elektriskt element som bestod av två eller tre glödtrådar. Det inträffade en incident en gång som kunde gått riktigt illa. Min kusin skulle bädda sin säng och kom emot elementet med lakanet så att det började brinna. Tur nog reagerade han snabbt och kastade ut lakanet genom fönstret. Idag är säkert sådana element förbjudna. Jag kommer ihåg att efter den händelsen hade jag svårt att sova och jag var säker på att vårt hus skulle brinna ner en dag. Det blev inte bättre av att en granne ringde en kväll och frågade om det var hos oss det brann, han tyckte det luktade brandrök.

Första tiden var jag livrädd för de stora djuren, stadsbarn som jag var. Korna skrämde mig och de två ardennerhästarna Lemon och Bläsen var så stora. Det var ett gammaldags jordbruk utan traktor så hästarna fick göra jobbet. Korna handmjölkades två gånger om dagen. På sommaren gick de ute även på natten och mjölkades då i hagen. Mjölken hölls upp i 50-liters mjölkkruror som kylades genom att ställas i stora tunnor med kallt vatten. Krukorna fraktades med en liten kärra och ställdes ut på mjölkpallen strax innan mjölk-

*Ros-Marie som 7-åring, fotograferad i Kungsör.
Okänd fotograf.*

bilen anlände. Ost och smör beställdes direkt från mejeriet och levererades i samband med mjölkhämtningen. Priset på mjölken bestämdes av fetthalten. Ibland hände det att min faster skummade av mjölken för att få grädde till någon tårta och hon var då rädd att prov skulle tas så att priset på mjölken skulle bli lägre.

Varje år föddes någon kalv och då fick vi äta kalvost (även kallad kalvdans) som gjordes av råmjölk från kon. Det var gott men däremot kunde jag inte förlika mig med fillunke som var mjölk som ställdes för att surna i skafferiet. Kyl och frys fanns inte, potatis, syltburkar, frukt mm förvarades i en jordkällare.

Vartannat år beställdes dagsgamla kycklingar från Vårgårda i Västergötland. De levererades på järnvägen. Eftersom vi inte hade någon bil cyklade min farbror till stationen och hämtade dem. Jag kommer ihåg lådan på pakethållaren. Första tiden tillbringade kycklingarna i kökssoffan på tidningspapper som byttes ut vartefter de blev nedbajsade. Framför kökssoffan stod elementet som min kusin och jag hade i vårt rum på vintern.

När kycklingarna var några veckor sattes de ut i låga burar som placerades på gräset i trädgården. Där fick de vara och växa till sig. Önskemålet var att det skulle vara flest hönor men en och annan tupp blev det också. Någon hönsgård hade vi inte så hönsen gick helt fritt på sommaren men när mörkret kom och när det var vinter fick de vara i höns huset. Råven och höken såg till att det var ungefär samma antal hönor. Jag kommer ihåg att min faster sprang ut och klappade händerna när hon trodde sig se höken. En stenmur sträckte sig runt trädgården och intill muren kunde man ibland hitta hönsägg. Det hände också att en så kallad ”surhöna” hade legat och ruvat och kom fram med en kull kycklingar.

En gång i veckan badade vi i en bleckbalja, vatten värmdes på spisen, håret tvättades med schampot "Lustre Creme". När vi skulle till skolsyster fick vi bada en extra gång eftersom det var viktigt att vi var hela och rena. Jag spydde nästan alltid ner mig hos skolsystemen men om det var för eterlukten eller om det berodde på något annat vet jag inte.

Min faster var väldigt sträng men när vi var sjuka blev vi ompysslade. Jag kommer ihåg barnsjukdomar som mässling, påssjuka, vattkoppor och kikhosta. Mässlingen hade jag och min kusin samtidigt. Det var på våren och vi fick ligga i ett mörkt rum. När vi blev friska hade knopporna slagit ut på björkarna. Om vi var förkylda fick vi "Hydrozonsalva" i näsan och min faster passade på när vi sov så att vi inte kunde protesteras. Det sved när hon tryckte upp salva i näsan.

Det är med förtjusning jag tänker tillbaka på barnaårens somrar med slättern när min faster packade en korg med kaffe och hembakat vetegröd taget direkt från vedspisen. Jag fick gå ut med korgen till min farbror och vi satte oss vid höhässjan för att fika. Åka hölass och hoppa i höet var roligt men de stora brunrättorna som kilade under trappan i höskullen var inte lika trevliga.

Ibland under vår, sommar och höst krattades grusplanen framför boningshuset i fina ränder. Det skulle framförallt vara fint till helgerna. Söndag var den dag i veckan då min faster och farbror inte jobbade så mycket förutom att de tog sig an djuren. Det hände att vi spelade kort alla fyra och vanligtvis var det "Svarta Maja" eller "Kasino" som spelades.

Varor från affären beställdes genom ett telefonsamtal och varorna fick vi sedan hemkörda till gården. En tid sålde vi också ägg till samma affär. Potatis och grönsaker odlade vi

själva. Till helgen åt vi ofta stek med gräddsås, grönsaker och potatis. Ibland nackades en höna till någon måltid. Det skedde i vedboden där huvudet slogs av med en yxa. Sen hände det ibland att den huvudlösa hönan sprang iväg innan den slutligen föll pladask ned.

På hösten slaktades grisen. Den hängdes upp och tappades på blod och styckades. Allt som gick togs reda på, blodet blev paltbröd, det gjordes korb och skinkan lades i saltlake och den blev lagom klar till julbordet. Det bakades pepparkakor, saffransbröd och diverse småkakor.

När julen nalkades pyntades rummen med girlanger i taket, papperstomar i gardinerna och bonader med julmotiv sattes upp på väggarna. Julgranen höggs i egen ägd skog och klädades lagom till julafton. Till småfåglarna sattes upp en julkärve som besöktes av bland annat sidensvansar och domherrar.

Jag minns vintrarna som barn med mycket snö och att det ofta var väldigt kallt. När vi inte gick i skolan åkte vi mycket skidor och spark. Bakom huset frös vatten till is där kunde vi åka skridskor. När det var riktigt kallt hände det att min faster skjutsade mig inlindad i filt på sparken till skolbussen. En sträcka på ungefär en kilometer.

När jag var femton år flyttade vi till Eskilstuna. Min farbror hade varit sjuk några år och bördan blev för stor för min faster. De var tvungna att leja arbetskraft och utgifterna blev större än inkomsterna. Att det blev Eskilstuna berodde delvis på att min kusin hade börjat på Tekniska skolan och att vi hade släkt i Eskilstuna.

Rose-Marie Forsén

Nya medlemmar

Nedanstående nya medlemmar hälsas hjärtligt välkomna till Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening och vår ambition är att ni skall ha stor glädje av ert medlemskap.

Ingalill Göthberg, Eskilstuna
Hans Andersson, Stallarholmen
Anne-Louise Kruse, Strängnäs
Kenneth Larsson, Strängnäs
Sören Andersson, Strängnäs
Marita Gustafsson, Eskilstuna
Laila Johansson, Strängnäs
Marianne Blomberg, Strängnäs
Peter Larsson, Strängnäs
Stina Johansson, Strängnäs
Monika Carlsson, Torshälla

ESSF planerar som tidigare år kurser i släktforskning.

År 2017 kommer vi att samarbeta med Studieförbundet i Strängnäs och med ABF och Senioruniversitetet i Eskilstuna.

Kursstart beräknas till slutet av januari eller början av februari 2017.

Ytterligare information kommer att finnas på vår hemsida www.essf.se, www.studieforamjandet.se och www.abf.se.

Släktforskarlokalen i Strängnäs

För tre år sedan flyttade vi in i en nyrenoverad lokal på Sörgårdsgatan 20 i Strängnäs.

Lokalen är ganska stor med tre rum och kök. Hyreskostnaden var dock för hög för att vi skulle klara den själva. Lösningen blev att dela lokalen med Villaägarna, som har sitt kontor där och med studieförbundet Vuxenskolan som har använt lokalen för sin cirkelverksamhet.

Hyreskontraktet löpte på tre år och löper ut till årsskiftet 2016/2017.

Vuxenskolan sade inom avtalad tid upp sin del av lokalen till årsskiftet och ett intensivt arbete satte igång för att undersöka vilka alternativ vi i släktforskarföreningen hade.

Vi hade ett upprop till Strängnäsmedlemmarna om att rädda lokalen. Ganska många besökte oss i lokalen för att diskutera frågan. Vi fick förslag om både hur vi skulle få intäkter för att klara hyran och förslag om andra lokaler. Vi undersökte många av dessa alternativ utan att hitta något som skulle kunna fungera.

För ca en månad sedan hade vi en aktivitet som vi kallade Upptäck lokalen för att uppmana Strängnäsmedlemmarna att besöka oss och se vad vi har när det gäller dataprogram, litteratur m.m. eller bara komma och fika och prata släktforskning.

Ganska många kom under dagen. Vi kunde räkna in 7 nya personer som inte var regelbundna besökare. Vi pratade förstås även om alternativ till lokal.

Vi tycker vi har så många bra resurser så vi vill inte inskränka verksamheten på grund av att vi inte har någon plats där vi kan fortsätta som tidigare. Vi har sex datorer med många program, litteratur m.m.

Förteckningar över våra dataprogram och vår litteratur finns att läsa på hemsidan essf.se under Föreningen/Strängnäslokalen. I ett tidigare nummer presenterades resurserna i Eskilstunalokalen och vi har i princip samma utbud i Strängnäs.

Vi förnyar hela tiden både med nya eller uppdaterade versioner av våra program och med nyutkomna böcker. Vi har också fått böcker som medlemmar skänkt.

Därtill har vi många glada och trevliga funktionärer som ställer upp som lokalvärdar när vi har Öppet Hus. Vi har utökat våra öppettider och har nu öppet en förmiddag och en kväll per vecka samt en vardags- och söndagseftermiddag per

månad. Öppettiderna med datum finns att läsa på hemsidan under Strängnäslokalen.

Antalet besök i lokalen har ökat under året, även antalet medlemmar i Strängnäs har ökat, vilket är väldigt glädjande. Vi har bl. a. genomfört kortare introduktion där man får en inblick i släktforskning. Ett antal intresserade personer har deltagit i det och blivit så intresserade att de blivit medlemmar.

I det perspektivet känns det tråkigt att behöva lämna lokalen men vi tycker att vi nu har hittat ett bra alternativ. Vi kommer att inleda ett samarbete med Studieförbundet som har väldigt fina lokaler i centrala Strängnäs och när detta läses räknar vi med att ha skrivit ett avtal om att hyra ett rum hos dem. Vi får då ett eget rum för våra datorer och övriga resurser samt tillgång till övriga delar, föreläsningssal, konferensdel, pentry m.m. Vi flyttar under januari och startar vår verksamhet där i februari (förhoppningsvis i samma utsträckning som tidigare) och hälsar då alla medlemmar välkomna! Mer information om startdatum m.m. kommer när det börjar bli dags!

Lokalvärden Eskil Ward visar intresserade besökare hur spännande släktforskning är.

Fotograf: Kerstin Nilsson

Kerstin Nilsson
Lokalansvarig Strängnäs

Bland Gropösare, Torp och gamla Kartor hos Åkers hembygdsförening

Masugnen och arkivet. Bildkälla: Åkers hembygdsförening.

Många hembygdsföreningar har en hembygdsgård eller annan liknande lokal som sin centrala punkt. Hos Åkers hembygdsförening är den sammanhållande platsen sedan 30 år vårt museum. Här har medlemmar genom åren lagt ned otaliga timmar frivilligt arbete. Allt från att röja, renovera, ta hand om inlämnade föremål och bygga nya utställningar till att ställa upp som värdar och guider.

Bruks- och hembygdsmuseet ligger på det vackra och kulturhistoriskt välbevarade bruksområdet vid Styckebruket och är inrymt i ett f.d. sädesmagasin från 1790-talet. Här kunde bruksfolket hämta ut förnödenheter som säd, fisk, kött och salt. Det är på 300 m² i tre våningar och beskriver Styckebrukets historia och produktion från slutet av 1500-talet till våra dagar men också en hel del om Krutbruket. Här kan du även uppleva allmogehistoria, skogens gamla redskap, smedjan, våra soldattorp och mycket annat, allt med koppling till Åkers hembygd. Mycket uppskattat av Åkersbor och av de som har sina rötter i Åker är alla foton som finns med i utställningarna. Här finns möjlighet att hitta sina anförvanter.

Museet, som är Strängnäs kommuns största lokalhistoriska museum, är öppet helger från mitten av maj till sista helgen i augusti. I juli är det öppet onsdag – söndag. Grupper

kan boka även andra tider för guidade visningar. Cirka 1000 besökare per år hittar till museet.

Sedan 2010 har Åkers hembygdsförening haft uppgiften att förvalta och hålla Styckebrukets gamla arkiv tillgängligt för allmänheten. Egentligen talar vi om två olika arkiv. Det ena är företaget Åkers Jern Bruks arkiv med handlingar från tidigt 1600-tal till våra dagar, det andra är arkivet för Joachim Daniel Wahrendorffs handelshus i Stockholm (Wahrendorff et Co). Det senare med brev och handlingar rörande främst export av järn- och kopparprodukter mellan åren 1772 till 1803. Antalet brev rör sig om närmare 50 000 stycken varav omkring 28 000 inrikes, allt organiserat på år och avsändare.

Själva arkivbyggnaden är nybyggd (2010) och ligger ovanpå masugnen från 1795. Arkivet ägs av Mälaram fastigheter (f.d. AB Åkers Styckebruk) som är en del av STC Interfinance som i sin tur är en skapelse av vår siste ”brukspatron” Holger Hjelm. Väl inne i arkivet kan du titta ned i en av masugnspiporna och av våra guider höra historien om masugnen och hur gjutning av t.ex. kanoner gick till. I vår forskarsal finns utställningar med underlag från arkivet. Som besökare får du även följa med guiden in till arkivdelen och se några av alla handlingar, kartor och ritningar som förvaras här.

Bland handlingarna kan t.ex. nämnas mantalslängder från huvuddelen av 1700-talet som redovisar de anställda med namn, huvudsaklig arbetsuppgift och familjeförhållande. Liknande underlag finns även från 1800- och 1900-talet, här finns lönelistor, dagsverksböcker, kontrakt för torpare och mycket annat som kan intressera en släktforskare. Många är de svenska regenter som sett sig ha anledning att tillskriva bruket i något ärende eller några ärenden. Här finns tretton svenska regenters namnteckning och den första som hörde av sig var Karl IX.

Bland de cirka 300 kartorna finns flera över Åkers gamla byar, i några fall ända från 1600-talet. Här finns kartor på torp med tillhörande mark, sockenkartor, häradskartor och en karta från omkring 1640 över Gripsholms län.

Att det finns ritningar på kanoner (cirka 600 st) är väl föga förvånande men här finns också ritningar på många andra gjutna produkter tillverkade vid bruket, såsom maskindelar, fönsterbågar, ostpressar och inte att glömma, ritningar till Ridderholmskyrkans gjutna torn. Här förvaras även en mängd ritningar på byggnader av alla de slag.

Förutom vissa öppettider för allmänheten tar föreningen emot bokade gruppbesök till bruksarkivet. Vi tar också emot de som forskar på något som kan tänkas finnas i arkivet. Det kan röra allt från omfattande forskning kring teknikutveckling eller kring svensk handel under 1700-talet till att söka information om sina anfäder eller kanske leta uppgifter om sitt torp. Brukets gamla arkiv är ett spännande besöksmål för släktforskare!

I hembygdsföreningens egna arkiv finns handlingar om många torp och ibland även om de människor som bott där. Främst rör det Åkers socken men även andra platser finns representerade. All denna information är en gång samlad av Bertil Andersson.

Några publikationer som Åkers hembygdsförening gett ut och som kan vara av intresse för släktforskare är:

- Indelta soldater i Åkers socken. Boken berättar bland annat om vilka som bodde på torpen och nutida foton på torpet samt kartor över var de ligger.
- Ögonblick i Åker. En bok om 1900-talets Åker som bygger på drygt 180 foton med kortare texter till.
- Emigrationen från Åker 1869 – 1948.
- Historien kring några gravar på Åkers kyrkogård.

Rubrikens gropösare då? Jo, det var en av arbetsuppgifterna vid masugnen. I 1765 års mantalslängd redovisas tre personer med titeln gropösare. Vilka de var och vad de gjorde får du veta när du besöker oss.

Vill du komma i kontakt med oss i Åkers hembygdsförening så kontakta någon av följande:

Ordförande: Pelle Johansson, 070-535 87 43

Museet: Pehr Bengtsson, 070 – 589 53 04 eller
Sten Hellgren, 072-229 73 17

Bruksarkivet: Pehr Bengtsson, 070 – 589 53 04 eller
Tomas Larson, 070-343 49 67

Pehr Bengtsson
Åkers hembygdsförening

Minnesbanken

Tisdagen den 25 oktober tog Leif Jacobsson oss med till sin bank där han hade många intressanta och spännande bilder, som han berättade minnen utifrån.

Det var kollektiva minnen, ödesdigra händelser vi alla minns, minnen från olika platser, exempelvis Afrika, Amerika, Malma Hed samt personliga minnen som kan handla om människor, platser, miljöer, flydda dagar med mera.

Leif uppmanade oss att skriva ner en berättelse om motiven på våra sparade bilder. En bild utan minne och ett minne utan bild är kanske inte alls så värdefullt som att bilden åtföljs av en berättelse.

Leif bjöd även på sång till eget gitarrackompanjemang

Lokalen på Multeum i Strängnäs var nästan fullsatt, drygt 50 personer var där och tycktes vara nöjda och glada när de gick därifrån.

Kerstin Nilsson

Leif Jacobsson underhöll med tal och musik. Foto: S Andersson

Resan till Vallonien

På jakt efter mina vallonska rötter, följde jag med på Sällskapet Vallonättlingars resa till Vallonien i september 2016. Min anknytning till vallonerna är att min mormors mormor var dotter till mästern Anders Pierrou, verksam vid Tolvfors och Uhrfors bruk.

Vi var 54 personer med på resan, de flesta hade kopplingar till de platser vi besökte.

På resan träffade jag en "vallon-kusin". Vi har samma anfader, och tillhör båda släkten Pierrou.

Anne-Marie, som hon heter, hade samma önskan som jag, att få se korset som restes till minne av vår anfader Jehan Pirot de Jalhay. Vi hade läst i en artikel, att korset stod vid kyrkan i Amonines.

Den tredje dagen av resan gick bussen i närheten av denna kyrka och vi frågade guiden om det var möjligt att göra en avstickare till "vår" grav. Det gick tyvärr inte, så vi beslöt att avvika från sällskapet och göra en egen tur från Hutton till platsen där korset stod.

Det var söndagsmorgon och den enda taxin i byn var upptagen hela förmiddagen. Vi träffade en dam som visade oss till turistinformationen. Den skulle öppna klockan 10.00. Paniken började infinna sig, vi skulle sammanstråla med bussen om en timme. Skulle vi hinna se kyrkan o korset?

I den här delen av Belgien f.d. Vallonien talar man bara franska. Inte ett ord engelska förstod man. Som tur var hade vi Ann-Maries man med oss, han kunde översätta.

Den hjälpsamma damen på turistbyrån ringde efter en taxi från grannbyn, och den kom efter 15 minuter. Nu var vi på väg till resans höjdpunkt. Hoppas nu bara att korset står kvar.

Väl framme vid kyrkan öppnade vi grindarna till kyrkogården och letade oss till baksidan.

Där stod korset, som vi bara hade sett på bild. Nu hade det även fått ett tak över sig.

Vi kände historiens vingslag, när vi stod vid korset som var tillverkat 1565.

Korset är troligen smitt i Jean Piros smedja, som låg i byn Maboge, en bit uppströms Outrefloden från La Roche, inte lång från platsen där vi var.

Att korset överhuvudtaget står kvar, 451 år efter hans död, är en gåta, då militära strider har pågått här i perioder.

På korset kunde man se en Jesusfigur som blickade ner på marken, från vilken man en gång utvunnit malmen. På korsets armar, var det medaljonger med

inskriften, 1565, Minne av de döda och Jean Piro.

Vi tog bilder av oss två vid korset, och taxin körde oss åter till bussen. Vi kände oss lyckliga och nöjda över att ha klarat av utbrytningen från gruppen och att vi fick se vår anfaders grav och kors.

Historien kan komma att skrivas om. Viss tveksamhet råder om huruvida Jean Piro verkligen är anfader till släkten Pierrou. Efterforskningar pågår och man får söka vidare i kyrkböckerna i Vallonien, och utreda ev. släktskap mellan Jean Pirot de Jalhay och släkterna Pierrou och Pira.

Vi besökte även andra platser som var av betydelse från vallonutvandringen, såsom staden Liege, där många vallonkontrakt skrevs innan avresan till Sverige.

Vi guidades runt i kvarteren där våra förfäder hade vandrat, satt i kyrkbänkar från 1600-talet i staden Theux, där de inristade namnen ännu fanns kvar.

Den sista dagen besökte vi Parlamentet/Ministeriet i Namur. Vi fick sitta i plenisalen, och känna oss som hedersgäster.

Det var en mycket intensiv och givande resa, och jag är glad att jag fick uppleva Vallonien på plats.

Anne-Marie Nelander och Ingela Fängström vid kyrkan i Amonines.

Foto: Privat

Ingela Fängström

Rapport från höstmötet 2016

Föreningens årliga höstmöte hölls lördagen den 15 oktober på seniorcentrum i Eskilstuna. 57 medlemmar var närvarande.

Mötet inleddes med ett föredrag om Svenska Ostindiska Compagniet hållet av John Örtengren. Compagniet bedrev sin handelsverksamhet med Kina mellan 1731 och 1814. Sammanlagt 131 resor gjordes med huvudsakligen svenska fartyg. En stor del av den svenska exporten skedde genom Compagniets försorg. De svenska varorna fraktades på utresan till bl.a. Spanien, där de såldes mot betalning i silvermynt. Silvret var åtråvärt i Kina och där köptes te, porslin och siden. Dessa varor såldes efter återfärden till Sverige på auktion. Lönsamheten var i början mycket god, t.o.m. när fartygen ibland gick under eftersom man var väl försäkrade.

Efter föredraget vidtogs mötesförhandlingarna under Christer Ståhls ordförandeskap.

Den punkt på dagordningen, som väckte mest diskussion var ekonomin. Föreningen är inte längre arbetsgivare för fas 3-anställda. Med bortfallet av den intäkten, visar en prognos för helåret 2016 på ett underskott på c:a 20 000 kr.

Ett budgetförslag för 2017 presenterades. Studieförbundet Vuxenskolan, som idag hyr en del av föreningens lokal i

Ostindiefararen Götheborg vid Skeppsbron i Stockholm.

Foto: Sven Kullman, 2010.

Strängnäs, har sagt upp sitt hyresavtal från årsskiftet. Med även detta intäktsbortfall skulle resultatet för 2017 med oförändrade kostnader bli ett minus på c:a 60 000 kr.

Möjligheten att öka intäkterna genom att höja medlemsavgiften diskuterades. Försök har gjorts att hitta en ny hyresgäst att dela lokalen i Strängnäs med, hittills utan resultat. Kostnaderna skulle kunna minskas genom att lämna lokalen, dock är uppsägningstiden 9 månader. Att eventuellt ge ut färre nummer av Anbudet diskuterades också med delade meningar.

Eftersom föreningen har ett kapital på c:a 250 000 kr, så enades mötet om att föreslå årsmötet att lägga en budget

för 2017 med ett minusresultat på 60 000 kr. Åtgärder bör sedan vidtagas under 2017 för att nå ett nollresultat 2018.

Ett förslag fanns om att höja medlemsavgiften till 250 kr/år för vuxenmedlemmar. Efter omröstning beslöt mötet att avgiften ska vara oförändrad 200 kr/år.

Föreningens tio olika kommittéer och grupper presenterade därefter sina verksamheter under 2016, varefter mötet avslutades.

Årsmötet kommer att hållas 11 mars 2017.

Åke Ellin

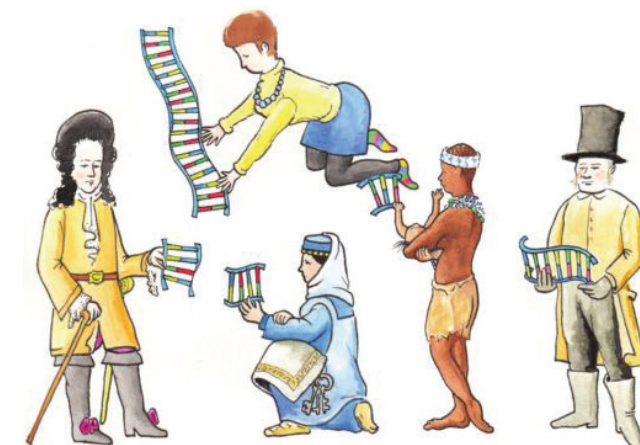
Föredrag om DNA i Släktforskningen

Eftermiddagen den 8 november fick vi, som kom till Contrast i Eskilstuna, lyssna till ett intressant och bra framfört föredrag av Magnus Bäckmark. Han berättade om Anders Bengtsson, som for till Amerika på 1660-talet, och hur hans anor, via DNA, har kunnat spåras fram till idag.

Magnus redogjorde också för hur man går tillväga för att lämna DNA för analys. Från företag i USA beställer man via internet ett så kallat testkit. Idag kostar ett sådant prov ca 700 kr. Vi fick också en redogörelse för hur man tolkar analysresultatet, vilket ibland kan tyckas väl tekniskt och svårförståeligt.

Helt klart en givande eftermiddag!

Birgitta Karlsson

Alla människor har burit och bär på sin "DNA-stege"

Semestertripp i fädernas spår

I början av juli fick jag en inbjudan att besöka Jönköping av en lekkamrat från lekskolan, vi har inte umgåtts på 60 år så det i sig kunde ju bli en upplevelse.

Men släktforskaren i mig tar ju aldrig semester så jag kollade genast in om jag kunde få till ett besök hos mina anor i Hagshult i Jönköpings län. Min mormors morfar var född där år 1813 i dragontorpet Musebo, Hagshult. Men hur skulle jag hitta dit? Och kunde det möjligen finnas någon ättling kvar?

Jag googlade och hittade namnet på en inbiten släktforskare i Hagshult socken och jag hade ju inget att förlora på ett telefonsamtal, så jag ringde upp Lennart Fag och frågade om han kände till några ättlingar efter draken Muss i Musebo. Det gjorde han inte, men han tyckte det var kul att jag ringde och ville kolla upp vad han hade i sin forskning! Några dagar senare fick jag ett mejl med en massa släktforskning på ättlingar, men ingen tycks bo kvar. Han uppmanade mig också att tala om när jag skulle komma ner, för hade han tid så ville han gärna visa oss runt! Bättre kan det ju inte bli eller hur?

När jag anlände Jönköping ringde jag Lennart och vi bestämde att jag och min väninna skulle möta honom i Klevshult. Vi fick ställa min bil där och flytta över i hans och så bar det iväg till Boda där Peter Muss hustru Anna Catharina Magnusdotter föddes år 1786. Husen var naturligtvis renoverade i Boda by som bestod av 3 gårdar. Det som fanns kvar nästan orenoverat var den gemensamma salpetersjuderiboden.

I en av gårdarna bjöd den nuvarande hustrun in oss på fika och visade gården, mycket gammalt fanns kvar, men troligen var det inte i den gården som mina anor bott, men de hade i

alla fall trampat samma mark som vi fick göra!!

Sedan gick färden vidare till Musebo eller Fagerhult som det numera heter, inte heller där fanns det några rester utav Musebosoldatens hem, det var bortfraktat och uppodlat där stugan stod. Sedan åkte vi till kyrkan där jag vet att äldsta dottern Lena Catrina gifte sig med sin fältväbel Johan Petter Toll. Soldaten Muss gifte sig nog också där men det står inte angivet i vigselboken. Vi gick runt ett varv på kyrkogården och läste texter på stenarna. På en sten stod det "Han var vår brevbärare till sin död" och på en annan "Vad hon kunde det gjorde hon". Något liknande har jag inte sett förut. Trötta och nöjda åkte vi sedan tillbaka till Jönköping, nu hade jag fått trampa lite på mina rötters Småländska jord, en lyckad dag!

Salpetersjuderiboden i Boda. Foto: Lena Sundin Andersson

Lena Sundin Andersson

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med nya adressen på baksidan till:
ESSF, Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna

*God Jul och Gott Nytt År
önskar Redaktionskommittén*

Frostiga juläpplen. Foto: Kerstin Mathisen

**Välkommen som fortsatt eller ny medlem i
Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening**

Vi är tacksamma för inbetalning av årsavgiften (se nedan) så snart som möjligt, dock senast den **31 januari 2017**.
Vid inbetalning kan du klippa ut och använda inbetalningskortet nedan. Om du betalar på annat vis ber vi dig vänligen att uppgge medlemsnummer (se adressfältet på tidningen), familjemedlems namn, e-postadress och tel.nr.

Styrelsen

Klipp längs den streckade linjen

Blankett för betalning via Privatgirot

BANKGIRO INBETALNING/GIRERING AVI

Meddelande till betalningsmottagaren

Fullbetalande medlem	200:-
Familjemedlem	100:-
Ungdomsmedlem (t o m 23 år)	25:-

Medl.nr

Familjemedlems förnamn.....

E-post.....

Tel

Avsändare (namn och postadress)

Betalningsmottagare (endast namn)

Eskilstuna - Strängnäs Släktforskarförening

Svenska kronor

öre

Till bankgirornr (xxx-xxxx eller xxxx-xxxx)

805-3431